

Agata Buczak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska ■ Wrocław University of Economics and Business, Poland

Przedsiębiorczość kobiet w Legnicy w latach 2013–2020

Women's entrepreneurship in Legnica (Poland) in 2013–2020

*Możliwe, że będziesz musiała stoczyć więcej niż jedną bitwę,
by odnieść zwycięstwo*
Margaret Thatcher

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja profili przedsiębiorczych zachowań kobiet, które w latach 2013–2020 założyły w Legnicy działalność gospodarczą, oraz próba określenia, czy pandemia COVID-19 (w Polsce za jej początek uważa się marzec 2020 r., gdy potwierdzono pierwszy przypadek zakażenia) miała wpływ na przedsiębiorcze decyzje kobiet Legnicy – w odniesieniu do liczby i rodzajów założonych przez nie firm. Analizy, opartej na metodzie desc research oraz dedukcji, dokonano na danych statystycznych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego – opartych w głównej mierze na bazie REGON i zestawieniu PKD. Szczegółowa realizacja zadania pozwoliła wskazać rodzaje działalności gospodarczych, które były najczęściej wybierane przez kobiety w Legnicy. Wskazano ponadto liczbę i rodzaje działalności gospodarczych, które zostały utworzone w latach 2019 oraz 2020 i w roku swojej rejestracji zostały zlikwidowane przez kobiety w Legnicy. Ustalono również, że pandemia COVID-19 nie wpłynęła znacząco na zmianę kierunków podejmowanych działań przedsiębiorczych, ale odnotowano zmniejszenie liczebności rejestracji firm w badanej grupie, jak również w ogólnej liczbie powołanych do życia działalności w latach objętych badaniem.

Abstract: The aim of the article is to present profiles of the entrepreneurial behaviour of women who in the years 2013–2020 set up a business in Legnica (Poland) and to determine whether the COVID-19 pandemic (in Poland its beginning is considered to be March 2020, when the first case of infection was confirmed) had an impact on the entrepreneurial decisions of women in Legnica – in relation to the number and types of companies they founded. Analyses, based on the desc research method and deduction, were made on the basis of statistical data obtained from the Central Statistical Office – based mainly on REGON and the PKD statement. Detailed implementation of the task allowed to indicate the types of economic activities that were most often chosen by women in Legnica. Moreover, indicated are the number and types

of economic activities that in 2019 and 2020 were created and liquidated in the year of their registration by women in Legnica. It was also found that the COVID-19 pandemic did not significantly change the directions of entrepreneurial activities, but there was a decrease in the number of company registrations in the studied group, as well as in the total number of activities established in the years covered by the study.

Słowa kluczowe: COVID-19; działalność gospodarcza; kobiety; miasto Legnica; przedsiębiorczość

Keywords: city of Legnica; COVID-19; economic activity; entrepreneurship; women

Otrzymano: 1 października 2021

Received: 1 October 2021

Zaakceptowano: 8 maja 2022

Accepted: 8 May 2022

Sugerowana cytacja/Suggested citation:

Buczak, A. (2022). Przedsiębiorczość kobiet w Legnicy w latach 2013–2020. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 18(1), 98–117. <https://doi.org/10.24917/20833296.181.9>

Wstęp

Przedsiębiorczość rozumiana jest często jako zaradność, umiejętność dostrzeżenia szans, odwaga, cecha charakteru, dzięki której wyzwalają się inicjatywa, zapobiegliwość oraz troska o rozwój firmy, maksymalizację jej wyników rzeczowych i finansowych (Skowronek-Mielczarek, 2003: 214); również jako funkcja w zarządzaniu firmą, której cel polega na maksymalizacji korzyści materialnych oraz wartości niematerialnych (Pomarańska, 2018: 128). Tak pojmowane znaczenie przedsiębiorczości niejako automatycznie prowadzi rozważania w kierunku osoby przedsiębiorcy, ponieważ to właśnie od działań, które on podejmuje, a także od umiejętności, zdolności i doświadczeń przedsiębiorczych zależy los firmy, a dokładniej to, czy poniesie ona stratę, czy osiągnie zysk. Przedsiębiorca poszukuje zmiany, reaguje na nią i wykorzystuje ją jako okazję, a zmiana jest dla niego zjawiskiem zupełnie normalnym (Drucker, 1992: 37). Poza tym konieczne jest posiadanie szczególnych cech charakteru, takich jak wytrwałość, poczucie wartości, otwartość, odwaga, inteligencja, świadomość konieczności uczenia się i podnoszenia poziomu wiedzy, których uzupełnienie, a wręcz źródło, stanowią będą nabyte doświadczenia, pochodzenie społeczne, kulturowe czy narodowościowe. Wymienione cechy dotyczą zarówno przedsiębiorców – mężczyzn, jak i przedsiębiorców – kobiet. Tej drugiej grupie w ostatnich latach naukowcy różnych dziedzin poświęcają znaczną uwagę, dostrzegając, że przewaga mężczyzn nad kobietami w zakresie aktywności przedsiębiorczej maleje (PARP, 2020: 60)¹. Poza tym, przedsiębiorczość kobiet w Polsce jest zagadnieniem stosunkowo nowym i dynamicznie się rozwija od 1989 r.² Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości podaje, że w całym okresie transformacji przybyło relatywnie więcej kobiet pracujących na własny rachunek

¹ W 2019 r. udział osób prowadzących młode firmy wśród kobiet i mężczyzn po raz pierwszy od lat był bardzo podobny – 5,7% dla mężczyzn i 5,1% dla kobiet, podczas gdy jeszcze w poprzedniej edycji różnica na niekorzyść kobiet była bardziej wyraźna. Podobną tendencję można także zaobserwować w odniesieniu do dojrzałych firm – w 2019 r. 13% mężczyzn i 12,5% kobiet prowadziło firmy przez okres dłuższy niż 3,5 roku (PARP, 2020).

² W wyniku przemian społeczno-gospodarczych zaczęto zamykać sfeminizowane zakłady pracy, wskutek czego ogromna liczba kobiet z dnia na dzień straciła pracę. W tak trudnym czasie kobiety zaczęły podejmować własną działalność gospodarczą, choć często uznaje się, że działania przedsiębiorcze są domeną męską (Buczak, 2019).

niż pracujących mężczyzn (PARP, 2011, 15). Stąd też rosnące zainteresowanie badaczy zagadnieniem przedsiębiorczości kobiet (Wielicka-Gańczarczyk, 2020, 126–137; Krause, 2021, 159–176; Lisowska, 2004, 59–69; Lisowska, Sawicka, 2009, 7–34), do których zalicza się również autorka prezentowanego opracowania.

Jego cel został sformułowany dwukierunkowo: pierwszy to prezentacja przedsiębiorczych zachowań kobiet, które w latach 2013–2020 założyły w Legnicy działalność gospodarczą; drugi to próba określenia, czy pandemia COVID-19 miała wpływ na przedsiębiorcze decyzje mieszkanek Legnicy, ze szczególnym zorientowaniem na liczby i rodzaje założonych przez nie firm. Poszukiwanie odpowiedzi w zakresie zmiany preferencji w wyborze profili zakładanych przez kobiety działalności gospodarczych umiejscowione zostało w 2020 r.

Na strukturę artykułu składa się opracowanie (kolejno): wybranych zagadnień przedsiębiorczości, również w zakresie przeglądu koncepcji ujmujących je w strukturach procesu; opisanie metody prowadzonych badań; przedstawienie krótkiej, statystycznej charakterystyki miasta Legnica dotyczącej lat 2013–2020; zaprezentowanie i omówienie wyników badań realizujących sformułowane na wstępie cele.

Metody badań

Artykuł oparty został na: autorskich badaniach przeprowadzonych podczas realizacji zadania badawczego pn. „Ocena zależności między działalnością inkubatorów przedsiębiorczości a wzrostem poziomu satysfakcji kobiet zakładających działalność gospodarczą w wybranych miastach na prawach powiatu województwa dolnośląskiego w latach 2013–2015” (Buczak, 2017d, 2018), autorskich badaniach przeprowadzonych na potrzeby realizacji rozprawy doktorskiej pt. *Institucje otoczenia biznesu a podejmowanie działalności gospodarczej przez kobiety* (Buczak, 2019), a także projekcie badawczym pn. „Institucje otoczenia biznesu a podejmowanie działalności gospodarczej przez kobiety w miastach na prawach powiatu województwa dolnośląskiego w czasach pandemii COVID-19” (Buczak, 2021) i analizie wybranych danych statystycznych, które pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego – opartych w głównej mierze na bazie REGON i zestawieniu PKD. Rozważań dokonano za pomocą metody desc research. Wzięto w nich pod uwagę dane zastane, tj. publikacje, raporty, analizy, dane, m.in. Ministerstwa Rozwoju i Technologii, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Posłużono się również metodą dedukcji.

Badanie przedsiębiorczości na poziomie lokalnym jest związane z dostępnością oraz jakością danych gromadzonych przez statystykę publiczną. W badaniach naukowych w Polsce najczęściej wykorzystywanym źródłem informacji na ten temat jest Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) prowadzony przez GUS (Buczak, 2019: 212). Narzędzie to rejestruje i systematycznie aktualizuje m.in. następujące informacje: numer statystyczny jednostki, identyfikator jednostki macierzystej, nazwę, pełny adres oraz dodatkowe informacje o jednostce gospodarczej zakodowane poza numerem statystycznym (GUS, 1989: 5). Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej w sposób jednoznaczny i niepowtarzalny, co realizuje się poprzez nadawanie im unikalnych numerów identyfikacyjnych REGON (GUS, 2014: 8). Na potrzeby realizacji celu badawczego dokonano zestawienia podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2013–2020 na terenie miasta Legnica³. Na-

³ Podczas rejestracji działalności gospodarczej przedsiębiorca ma obowiązek wskazać kod działalności wiodącej, z którym zostaje wpisany do rejestru REGON. Ma również prawo oznaczyć kody PKD pozostałych

stępnie określono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON z podziałem na płeć właściciela oraz osobowość prawną, co pozwoliło na prowadzenie dalszych eksplikacji i wskazanie powtarzalności rejestracji konkretnych profili działalności firm zakładanych przez kobiety. Przyjęto, iż zagregowana powtarzalność rejestracji poszczególnych kodów PKD na poziomie 10 i więcej razy będzie zasadna i kluczowa przy przyporządkowaniu konkretnego profilu działalności gospodarczej do grupy najczęściej rejestrowanych przez kobiety.

By uzyskać odpowiedź na pytanie badawcze, niezbędnym było: osadzenie szczegółowych badań w 2020 r., uważanym za początkowy dla pandemii COVID-19 w Polsce, porównanie uzyskanych wyników z danymi lat poprzedzających, a także wskazanie liczby i rodzajów działalności gospodarczych, które utworzono w latach 2019 oraz 2020 i które w roku swojej rejestracji zostały zlikwidowane przez kobiety w Legnicy.

Przedsiębiorczość – wybrane rodzaje

Przegląd literatury potwierdza mnogość, wielowymiarowość i wieloznaczność pojęcia przedsiębiorczości (Wach, 2015: 24–36; Ziolo, Rachwał, 2015; Ziolo, 2016, 6–17). Nie sposób przywołać jednej definicji, spójnej i mogącej pogodzić ogół badaczy tego zagadnienia. Jedni podkreślają, że przedsiębiorczość nie jest sferą działania ideowego, lecz dobrze rozumianym interesem dla każdej przedsiębiorczej jednostki i przedsiębiorstwa (Strużycki, 1992: 45). Inni wskazują, że przedsiębiorczość współcześnie jest bez wątpienia jednym z najważniejszych nośników zdobywania i utrzymywania przewagi konkurencyjnej (Bratnicki, 2001: 9).

Również w kwestii podziału dotyczącego rodzajów przedsiębiorczości nie jest możliwe przytoczenie wszystkich propozycji, jednak na potrzeby realizacji tematu koniecznym wydaje się zaprezentowanie wybranych rozważań. Klarowną klasyfikację pojęcia przedsiębiorczości przedstawiła E. Rollnik-Sadowska, szeregując przedsiębiorczość w następujących wymiarach:

1. jako jednostkową postawę i wynikające z niej zachowania polegające na znajdowaniu możliwości tworzenia nowych wartości i uzyskiwania sukcesu ekonomicznego;
2. jako formę aktywności zawodowej, charakteryzującą się wykorzystaniem pracy niepodporządkowanej, organizowaniem i tworzeniem miejsc pracy dla siebie i innych;
3. jako zjawisko społeczno-ekonomiczne, polegające na tworzeniu nowych wartości w różnych sektorach gospodarki w ramach już istniejących lub nowych struktur organizacyjnych;
4. jako aktywność sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (Rollnik-Sadowska, 2010: 17).

W literaturze odnaleźć można również odniesienie przedsiębiorczości do czterech kategorii:

- psychologicznej, uwzględniającej indywidualne cechy osobowości osób zarządzających przedsiębiorstwem,
- ekonomicznej, która przejawia się dążeniem do wzrostu osiągniętych przychodów,

swoich aktywności, a także ich podgrupy i rozszerzenia. Dane pozyskane z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 i 29 lipca 2021 opierają się wyłącznie na numerach PKD określających wiodący profil działalności (grupa podstawowa), bez podgrup i rozszerzeń.

- menadżerskiej, odnoszącej się do różnorodności stylów zarządzania,
- społeczno-kulturowej, która obrazuje powiązanie norm kulturowych społeczeństwa z przedsiębiorczością (Piwowski-Sulej, Kwil, 2018: 19).

W literaturze przedmiotu pojawia się również pojęcie przedsiębiorczości społecznej, którą definiuje się jako aktywne wyszukiwanie i wykorzystywanie szans pozwalających rozwiązywać społeczne problemy. Głównym inicjatorem wszelkich działań jest wrażliwy, a zarazem pełen pasji przedsiębiorca społeczny. Ten rodzaj przedsiębiorczości można rozpatrywać w dwóch aspektach. Po pierwsze, jako zjawisko związane z działalnością innowacyjną w organizacjach typu *non profit*, czyli nienastawionych na zyski (np. fundacja). Po drugie, jako przedsięwzięcia biznesowe, mające na celu realizację określonych zadań społecznych, z których część zysku przekazywana jest na cele społeczne (Glinka, Gutkowska, 2011: 23).

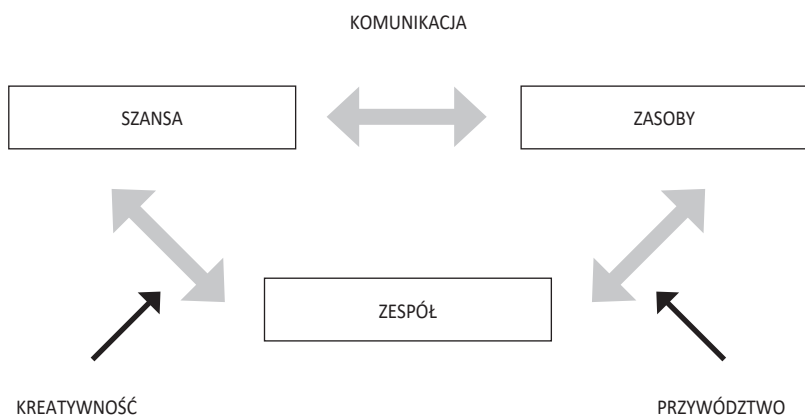
Wymieniona powyżej klasyfikacja rodzajów przedsiębiorczości nie wyczerpuje mnogości definicji tego zagadnienia. Jest jednak wstępem do rozważań dotyczących przedsiębiorczości jako procesu.

Przedsiębiorczość jako proces – przegląd koncepcji

W literaturze przedmiotu przedsiębiorczość najczęściej prezentowana jest w ujęciu procesowym, zamiennie nazywanym twórczym, powołującym do życia nowe wydarzenia i produkty, z zastosowaniem innowacji, uwzględniającym zarówno ryzyko, jak i skutki działalności (Buczak, 2019). Warto przywołać definicję ujęcia procesowego A. Shapero, która mówi, że przedsiębiorczość jako proces obejmuje przejawianie inicjatyw (indywidualnie lub grupowo), połączenie zasobów do utworzenia przedsiębiorstwa, kontrolowanie funkcjonowania, swobodę działania, a także ryzyko (Piecuch, 2010: 42–44).

Inną koncepcję przedstawiono na rycinie 1. Jest to model J. Timmons, który szereguje najważniejsze elementy procesu przedsiębiorczego.

Rycina 1. Model Timmons – elementy procesu przedsiębiorczego

Głównymi elementami procesu przedsiębiorczego są szansa, zasoby oraz zespół. Pierwszy krok przedsiębiorcy to rozpoznanie na rynku szansy. Ona stanowi podstawę całego procesu. Jej występowanie skłania do podjęcia działań, w których zostanie wykorzystana. Jednakże szansa nie może być utożsamiana z pomysłem, gdyż pomysł to nic innego, jak uzupełnienie luki rynkowej. Zastosowanie odpowiedniego produktu czy usługi, które zaspokajają oczekiwania i potrzeby klientów, stanowi niezbędny element do wykorzystania zaistniałej szansy. Przedsiębiorca w dalszej kolejności tworzy zespół. Należy uwzględnić tu: posiadane kwalifikacje zawodowe i zdobyte doświadczenie, motywację, zaangażowanie, umiejętność pracy w zespole, a także samodzielność i kreatywność. Ostatni element stanowi pozyskanie odpowiednich zasobów (Glinka, Gutkova, 2011: 56–58).

Inny model przedsiębiorczości, który warto zaprezentować, to zintegrowany model przedsiębiorczych „wejść” i „wyjść” stworzony przez M. Morrisa, P. Lewisa oraz D. Sextona (Morris, Lewis, Sexton, 1994: 29), który opiera się na powiązaniach między „wejściami” a „wyjściami” przedsiębiorczości (elementami składowymi oraz efektami).

Na „wejście” składają się kluczowe czynniki niezbędne do procesu przedsiębiorczości:

- szanse w otoczeniu,
- istnienie osób przedsiębiorczych,
- uwarunkowania organizacyjne,
- koncepcja firmy,
- zasoby.

W skład procesu przedsiębiorczego wchodzi:

- identyfikacja szans,
- dopracowanie i doprecyzowanie koncepcji,
- ocena i nabycie niezbędnych zasobów,
- wdrożenie zastosowanych strategii.

Efektom procesu przedsiębiorczości, czyli na „wyjściu”, mogą być:

- nowe przedsiębiorstwo,
- nowe wartości,
- nowe produkty (usługi, procesy),
- zyski i/lub osobiste korzyści,
- zatrudnienie (aktywa oraz wzrost dochodu),
- niepowodzenie lub strata.

Kolejny interesujący model procesu przedsiębiorczości zaproponowali Ch.L. Shook, R.L. Priem i J.E. McGee (Shook, Priem, McGee, 2003: 379–399). W ich rozważaniach powstanie nowej firmy jest bezpośrednim rezultatem intencji i konsekwentnych działań osoby przedsiębiorcy. Proces ten rozpoczyna się od uświadomienia sobie przez jednostkę intencji założenia firmy i prowadzi przez poszukiwanie i odkrywanie szans aż do decyzji, by je umiejętnie wykorzystać oraz podjąć działania, które doprowadzą do dokonania pierwszej transakcji. Owa intencja to świadomy stan umysłu, który poprzedza działanie oraz koncentruje swoją uwagę na realizacji celu zdefiniowanego jako założenie nowego przedsiębiorstwa. Przedsiębiorcze szanse na rynku to sytuacje, w których nowe dobra, usługi, surowce oraz metody organizacyjne są wdrażane, a następnie sprzedawane za cenę przewyższającą koszty produkcji. Występowanie szans rynkowych wynika z faktu odmiennego postrzegania przez jednostki indywidualne wartości dóbr i usług oraz ich marginalnych kosztów produkcji. Identyfikacja szans w otoczeniu warunkuje podjęcie decyzji o podjęciu konkretnego działania (Shook, Priem, McGee, 2003: 379–399).

W modelu tym największy nacisk kładzie się na osobę przedsiębiorcy, na:

- czynniki psychologiczne:
 - przekonania,
 - wartości,
 - postawy,
 - potrzeby,
 - cechy;
- właściwości indywidualne:
 - zmienne demograficzne,
 - wykształcenie,
 - dotychczasowe doświadczenia,
 - zdolności;
- czynniki poznawcze:
 - zawartość struktury wiedzy,
 - proces – deformacje i heurystyki⁴.

W prezentowanym ujęciu nie poświęca się wiele uwagi środowisku i otoczeniu przedsiębiorcy, nie analizuje się jego dalszych losów, konsekwencji podejmowanych decyzji. Rozważania zaczynają i kończą się na wykreowaniu działalności.

Warto zwrócić jeszcze uwagę na koncepcję A. Koźmińskiego, dla którego przedsiębiorczość w ujęciu procesowym spełnia następujące funkcje (Koźmiński, 2004, 165):

- intensywnie wykorzystuje zasoby, szczególnie wiedzę oraz kapitał intelektualny,
- szybko i elastycznie reaguje na pojawiające się sygnały rynkowe,
- kreuje oraz testuje innowacje,
- jest buforem ochronnym,
- zaciera granice między organizacjami a otoczeniem.

Natomiast procesowa koncepcja przedsiębiorczości autorstwa J. Targalskiego opiera się o czteroetapowy model obejmujący następujące fazy (Targalski, 2003, 8–9):

- rozpoznanie szans i możliwości działania na rynku,
- opracowanie planu działalności (biznesplanu) i zgromadzenie (przygotowanie) niezbędnych zasobów,
- powstanie (założenie) przedsiębiorstwa,
- prowadzenie przedsiębiorstwa przez kolejne fazy jego rozwoju.

Przedstawione powyżej modele i koncepcje przedsiębiorczości w ujęciu procesowym nie prezentują wszystkich istniejących i zawartych w literaturze przedmiotu teorii na temat tego zagadnienia. Wskazują jednak, iż przedsiębiorczość jest procesem świadomym, przemyślanym, zaplanowanym, polegającym na dostrzeżeniu szans i umiejętnym ich wykorzystywaniu. Jest to ważny krok, ponieważ zastosowanie nowych rozwiązań w powiązaniu z zaangażowaniem osoby przedsiębiorcy odważnego, nastawionego na realizację planów, niestroniącego od ryzyka, ale przewidującego konsekwencje swoich decyzji, prowadzi do podjęcia nowej aktywności przedsiębiorczej – działalności gospodarczej.

⁴ Umiejętność wykrywania nowych faktów i związków między faktami, zwłaszcza czynność formułowania hipotez (*Wielka Encyklopedia PWN*, 2005).

Przedsiębiorczość kobiet Legnicy w latach 2013–2020 – wyniki badań

Zaprezentowane powyżej refleksje stanowią wstęp do kluczowych rozważań dotyczących przedsiębiorczych działań kobiet, które w latach 2013–2020 założyły działalność gospodarczą w Legnicy. Omawiany zakres czasowy dotyczy lat 2013–2020, dlatego prawidłowym wydaje się przedstawienie podstawowych, dostępnych danych statystycznych dotyczących 2020 r. Według danych na dzień 31 grudnia 2020 r.⁵, liczba ludności Legnicy wynosiła 98 436 osoby, z czego 52,7% stanowiły kobiety, a 47,3% mężczyźni; urodziło się 868 dzieci, zmarły 1133 osoby, zawarto 452 małżeństwa⁶.

Na koniec 2020 r.⁷: stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 5,6%; 51,5% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 48,5% mężczyźni, w systemie REGON (według sekcji PKD 2007) zarejestrowanych było 14 135 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 9 077 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą⁸.

Na podstawie danych, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego we Wrocławiu⁹, określono liczbę zarejestrowanych w latach 2013–2020 podmiotów gospodarczych w systemie REGON z podziałem na płeć właściciela oraz osobowość prawną¹⁰. Szczegółowe dane wzbogacone o łączną liczbę podmiotów zarejestrowanych w Legnicy w poszczególnych latach zobrazowano na rycinie 2.

Widoczna na rycinie 2 przewaga w liczbie firm zarejestrowanych przez mężczyzn w Legnicy nie odbiega od ogólnej tendencji dominacji „męskiej” przedsiębiorczości¹¹. Ocena ilościowa podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2013–2020 wskazuje, że od 2015 r. do 2017 r. trwał okres największej aktywności przedsiębiorców, ponieważ zarówno mężczyźni, jak i kobiety w tym okresie rejestrowali najwięcej działalności gospodarczych. Rok 2015 r. można nazwać rekordowym pod względem liczby zarejestrowanych firm w czasie objętym badaniem, zwłaszcza w aspekcie firm, które rejestrowali mężczyźni (różnica wobec rejestracji dokonanych przez kobiety jest wyróżniająca). Natomiast od 2018 r. zauważyć można spadek liczby ogólnie rejestrowanych działalności gospodarczych, zwłaszcza zakładanych przez mężczyzn.

Dla realizacji zamierzonego celu badań należy sformułować wnioski dotyczące roku 2020 – jako początkowego dla pandemii COVID-19. Zauważyć można, że rok ten cechuje najniższa liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych zarówno w grupie kobiet,

⁵ <https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#demografia-w-pigulce> (dostęp: 2.09.2021)

⁶ <https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#malzenstwa-i-rozwydy> (dostęp: 2.09.2021)

⁷ <https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#rynek-pracy> (dostęp: 2.09.2021)

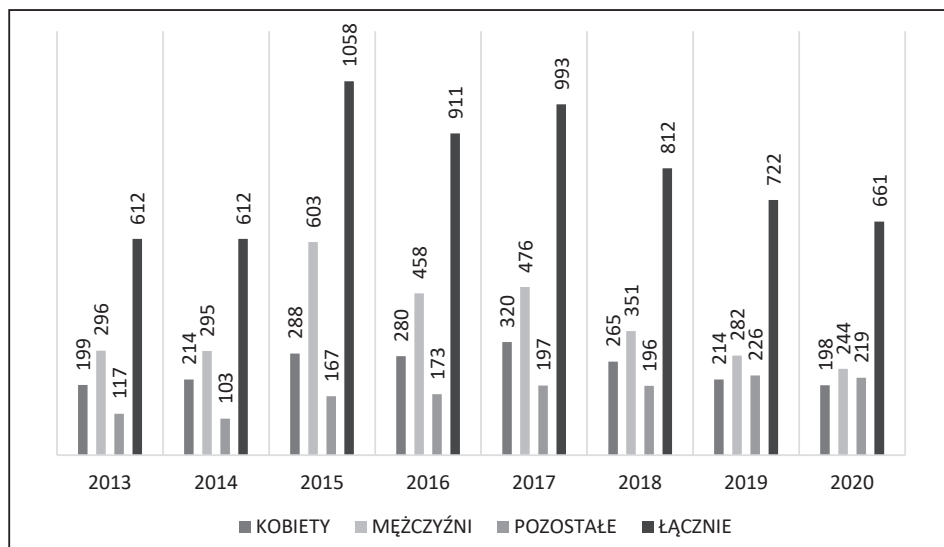
⁸ <https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#rejestr-regon> (dostęp: 2.09.2021)

⁹ Bazy danych systematycznie pozyskiwane były z GUS w przedziale czasu od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 i 29 lipca 2021.

¹⁰ Wartość „pozostałe” dla danych za lata 2013–2018 jest sumą takich podmiotów, jak: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki cywilne, spółki jawne, spółki komandytowe, spółki akcyjne; dla danych za lata 2019–2020 do wyżej wymienionych podmiotów zaliczyć należy również: stowarzyszenia, fundacje, kluby sportowe, biura poselskie, wspólnoty mieszkaniowe, komitety wyborcze, szkoły branżowe pierwszego i drugiego stopnia, żłobki samorządowe, zespoły szkolno-przedszkolne, związki zawodowe, spółdzielnie socjalne, ochotniczą straż pożarną, związki wyznaniowe. Różnica wynika ze zmiany organu przygotowującego bazę danych – z GUS w Wałbrzychu na GUS we Wrocławiu, z czasu pozyskania danych, a także zmiany metodyki przetwarzania danych przez GUS.

¹¹ „Aktualnie w Polsce swoją działalność gospodarczą prowadzi 0,79 mln kobiet i 1,56 mln mężczyzn. Widzimy zatem, że kobiet prowadzących własną jednoosobową działalność gospodarczą (kobiet prowadzących własny *business* wpisany do CEIDG) jest o połowę mniej, niż mężczyzn”. <https://medium.com/blog-transparent-data/kobiety-i-biznes-w-polsce-dane-i-wykresy-2020-8b6c2c92c826> (dostęp: 2.09.2021).

Rycina 2. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON zarejestrowanych w Legnicy w latach 2013–2020 z podziałem na płeć właściciela oraz osobowość prawną podmiotów rejestrujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

jak i w grupie mężczyzn, bliska liczbie rejestracji z 2013 r. i 2014 r. Natomiast na wysokim poziomie odnotowano grupę działalności „pozostałe”, których liczebność zauważalnie i systematycznie zwiększała się od 2015 r. Wymagałoby to szczegółowych badań, jednakże można pokusić się o następujące spostrzeżenie: w skład grupy „pozostałe” wchodzi m.in. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki cywilne, spółki komandytowe czy partnerskie. Z danych pozyskanych na potrzeby realizacji niniejszego opracowania wynika, iż od 2015 r. zaczęły one pojawiać się w rejestrach GUS, a ich liczby w legnickich rejestracjach, w poszczególnych latach, przedstawiały się następująco: 2015 r. – 167, 2016 r. – 173, 2017 r. – 197, 2018 r. – 196, 2019 r. – 226, 2020 r. – 219 rejestracji. Niesłabnące zainteresowanie przedsiębiorców taką formą działalności gospodarczej może być wynikiem uwarunkowań prawnych, np. w wypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością wspólników za długi spółki – do wysokości wniesionych wkładów. Każdy ze wspólników, w razie dużych długów spółki, może być pociągnięty do odpowiedzialności jedynie do wysokości zainwestowanego wkładu. Wierzyciele nie mają prawa sięgać do osobistego majątku wspólnika w celu likwidacji długu¹². Ponadto założenie i prowadzenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością związane jest również z¹³: łatwą i nieskomplikowaną procedurą rejestracji „w 1 dzień” (online), możliwością założenia jej w każdym celu prawnie dopuszczalnym,

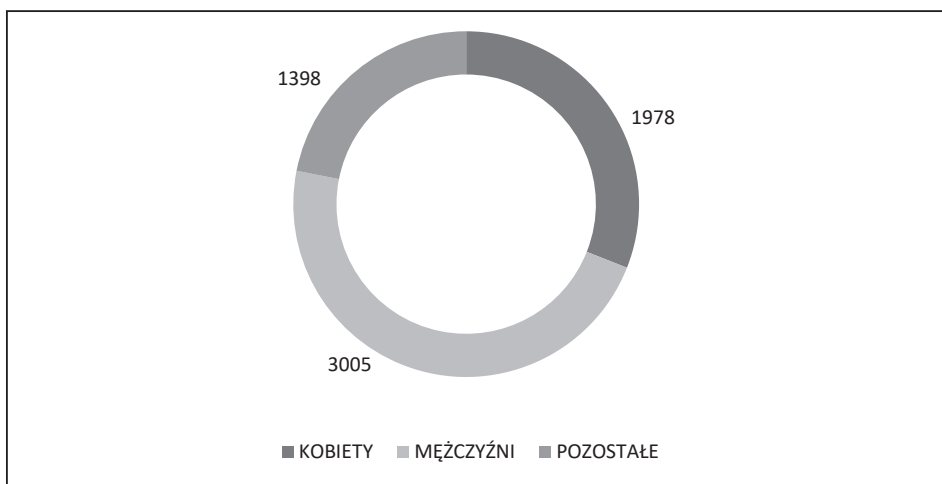
¹² <https://6krokow.pl/spolka-z-ograniczona-odpowiedzialnoscia/> (dostęp: 25.08.2021)

¹³ <https://wach-pawliczak.pl/dlaczego-tak-czesto-zakladamy-spolki-z-o-o/> (dostęp: 2.09.2021); <https://www.biznes.gov.pl/pl/firma/zakladanie-firmy/chce-wiedziec-jak-zalozyc-wlasna-firme/zanim-zdecydujesz-sie-na-wlasna-firme/rodzaje-formy-prowadzenia-dzialalnosci> (dostęp: 2.09.2021) oraz na podstawie *Ustawy z dnia 15.09.2000 roku Kodeks spółek handlowych*

minimalnym wkładem zakładowym w wysokości 5 000 zł, możliwością założenia spółki przez jedną i więcej osób. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w mniejszym zakresie (w porównaniu, np. do spółek akcyjnych) podlegają obowiązkowi upubliczniania danych dotyczących spółki.

Skumulowaną liczebność zarejestrowanych podmiotów z podziałem na płeć założyciela oraz osobowość prawną podmiotów rejestrujących, zarejestrowanych w Legnicy w analizowanym okresie poddanemu badaniu, przedstawiono na rycinie 3.

Rycina 3. Łączna liczba podmiotów zarejestrowanych w latach 2013–2020 w Legnicy z podziałem na płeć założyciela oraz osobowość prawną podmiotów rejestrujących

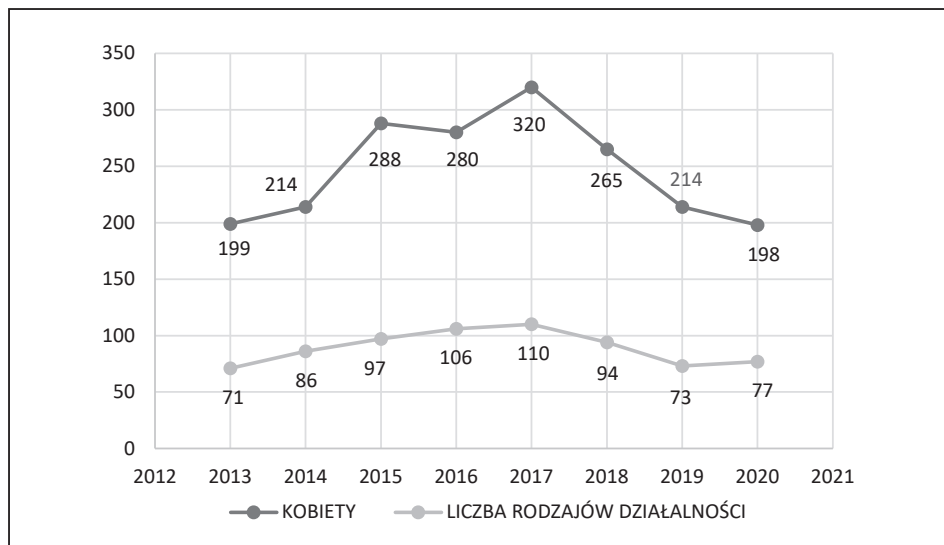

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

Przeprowadzona interpretacja materiału statystycznego jest podstawą do bardziej szczegółowych eksplikacji ukierunkowanych na wskazanie profili działalności firm, które zostały założone w Legnicy przez kobiety w latach 2013–2020. Analiza baz danych pozyskanych z GUS pozwoliła na ustalenie liczby i rodzajów działalności zarejestrowanych przez kobiety w Legnicy w poszczególnych latach eksplorowanego okresu. Weryfikacji dokonano, grupując kody PKD¹⁴ firm. Poziom przedsiębiorczości kobiet w Legnicy odzwierciedla krajową tendencję, ponieważ w latach 2013–2020 kobiety w tym mieście założyły mniej firm niż mężczyźni. Zauważalny wzrost liczby rejestracji miał miejsce w latach 2014–2017, co związane jest ze wzrostem liczby rodzajów prowadzonych aktywności przedsiębiorczych. Najlepiej ta tendencja odzwierciedlona została w 2017 roku – najwyższa liczba rejestracji

¹⁴ Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej nadszedł czas na zmiany związane z koniecznością dostosowania polskiego prawa względem unijnego, czego skutkiem było wprowadzenie nowego grupowania działalności w postaci Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2004. Nowa klasyfikacja miała zastosowanie w statystyce, ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej – na podstawie: *Ustawa z 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej* (Dz.U. z 2019 r. poz. 649) oraz *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)* (Dz.U. 2004 nr 33 poz. 289) (<http://www.stat.gov.pl/Klasyfikacje>; <https://www.biznes.gov.pl/pl/tabela-pkd>)

Rycina 4. Liczba rodzajów działalności liczonych wg kodów PKD w zestawieniu z łączną liczbą działalności gospodarczych zarejestrowanych przez kobiety w Legnicy w latach 2013–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

zarówno kobiecych działalności, jak i ich rodzajów.

By zrealizować drugi z celów założonych na wstępie niniejszego opracowania – zbadać wpływ pandemii COVID-19 na przedsiębiorcze decyzje mieszkanek Legnicy – można wysunąć wniosek, iż pandemia COVID-19 „zawróciła” przedsiębiorczą aktywność kobiet Legnicy do stanu z roku 2013. Widoczne jest to zarówno w liczbie zarejestrowanych działalności gospodarczych (199 w 2013 r. wobec 198 w 2020 r.), jak i w liczbie ich rodzajów (kategorii PKD) – w 2013 r. odnotowano ich 71, natomiast w 2020 r. – 77. Liczbę rodzajów działalności liczonych wg kodów PKD w zestawieniu z łączną liczbą działalności gospodarczych zarejestrowanych przez kobiety w Legnicy w latach 2013–2020 zobrazowano na rycinie 4.

Istotnym krokiem do realizacji tematu opracowania jest wskazanie powtarzalności rejestracji konkretnych profili działalności zakładanych przez kobiety firm, np. liczba 2 w skrzyżowaniu pozycji „2020” i „powtarzalność rejestracji powyżej 10 i 10” oznacza, że w 2020 r. były dwa kody PKD, które zostały zarejestrowane przez kobiety 10 lub więcej niż 10 razy, czyli zarejestrowano 10 lub ponad 10 firm z jednym kodem PKD i 10 lub więcej niż 10 firm z innym (jednakowym) kodem PKD (tabela 2). Podsumowanie tych eksplikacji przedstawiono w tabeli 1.

Zawarte poniżej zestawienie pokazuje rozdrobnienie wśród kategorii rejestrowanych przez kobiety działalności gospodarczych w Legnicy w latach 2013–2020. Jest to zwłaszcza widoczne w liczbie pojedynczych oraz podwójnych rejestracji w sekcji PKD w poszczególnych latach. Podkreślenia wymaga również fakt, iż przy wzroście liczby rejestracji działalności gospodarczych dokonanych przez kobiety w badanym czasie (lata 2014–2017) wzrastała liczba pojedynczych kodów PKD, które określały zakres podjętych aktywności gospodarczych. To wspomniane powyżej „rozdrobnienie” definiuje przedsiębiorczość kobiet, ponieważ świadczy o niepowtarzalności i unikatowości dokonanych wyborów

Tabela 1. Powtarzalność rodzajów działalności wg kodów PKD firm założonych przez kobiety w Legnicy w latach 2013–2020

Powtarzalność rejestracji	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
powyżej 10 i 10	2	4	4	4	3	2	2	2
powyżej 5 i 5, ale mniej niż 10	10	5	17	8	14	12	6	7
4 rejestracje	2	6	6	6	7	1	8	7
3 rejestracje	7	6	9	14	14	16	7	3
2 rejestracje	14	21	12	22	15	15	11	15
1 rejestracja	36	44	49	52	57	48	39	43
ŁĄCZNIE	71	86	97	106	110	94	73	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

dotyczących kierunku i rodzaju świadczonych usług czy oferowanych produktów. Wyróżnianie się z tłumu, a nie bycie w tłumie oferentów, pozwala trafić do konkretnych odbiorców wykazujących zainteresowanie realizacją określonej, czasem niszowej potrzeby. Ta umiejętność dostrzeżenia szansy i podjęcie ryzyka jej wykorzystania jest niezwykle ważną cechą przedsiębiorcy, który musi odnaleźć się w turbulentnym otoczeniu, wykazać elastyczność, przewidywalność, który liczy się „z” i dostrzega ryzyko oraz konsekwencje podejmowanych decyzji.

W omawianym zakresie czasowym największa liczba rejestracji miała miejsce dla działalności oznaczonej symbolem PKD 9602Z – Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne. W analizowanych latach: 2014–2020 ten kod PKD był najczęściej rejestrowany przez przedsiębiorcze kobiety Legnicy. Również w 2013 r. liczba jego rejestracji przekroczyła 10 – był drugim co do częstotliwości rejestracji kodem PKD. W 2013 r. kobiety w Legnicy najczęściej zakładały firmy o profilu działalności Praktyka pielęgniarek i położnych – PKD 8690C. Błędny więc nie będzie stwierdzenie, że profil działalności o numerze PKD 9602Z można nazwać dominującym¹⁵ wśród rodzajów działalności gospodarczych, które w latach 2013–2020 zostały zarejestrowane przez kobiety w Legnicy.

Przedsiębiorcze kobiety Legnicy w latach objętych badaniem swoje aktywności gospodarcze zauważalnie i powtarzalnie lokowały również w następujących profilach działalności: PKD 4791Z – Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet (2014 r., 2015 r., 2016 r., 2017 r., 2019 r., 2020 r.); PKD 6622Z – Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych (2014 r., 2016 r., 2018 r.); PKD 6910Z – Działalność prawnicza (2014 r., 2016 r.), PKD 8690C – Praktyka pielęgniarek i położnych (2013 r., 2015 r.).

Szczegółowe zestawienie wymienionych powyżej profili działalności oraz pozostałych, które zostały zarejestrowane przez kobiety w Legnicy w latach 2013–2020, a których liczba rejestracji równa była lub przekroczyła 10, przedstawiono w tabeli 2.

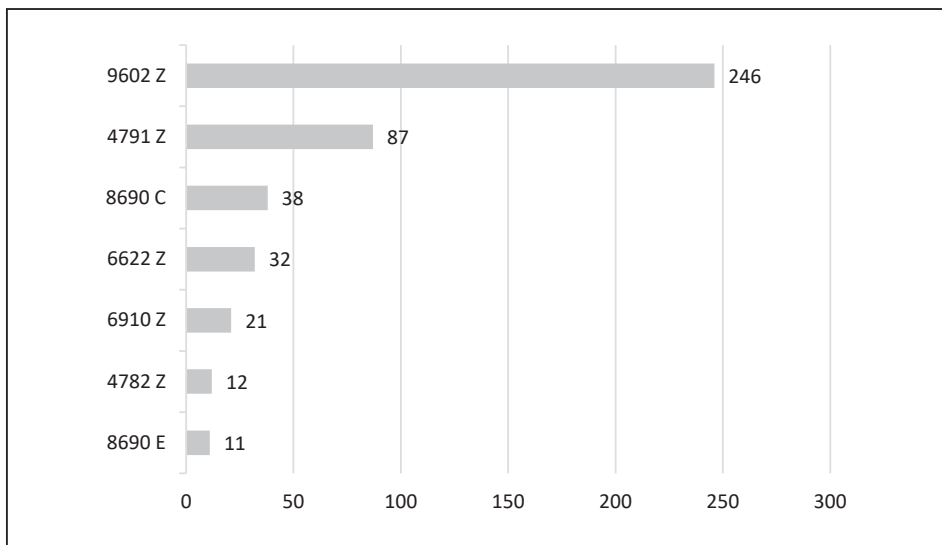
¹⁵ Podczas rejestracji działalności gospodarczej przedsiębiorca ma obowiązek wskazać kod działalności wiodącej, z którym zostaje wpisany do rejestru REGON. Ma również prawo oznaczyć kody PKD pozostałych swoich aktywności, a także ich podgrupy i rozszerzenia. Dane pozyskane z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r. opierają się wyłącznie na numerach PKD określających wiodący profil działalności (grupa podstawowa), bez podgrup i rozszerzeń.

Tabela 2. Firmy założone przez kobiety w Legnicy w latach 2013–2020, których liczba rejestracji była równa lub większa niż 10 wraz z opisem

Numer PKD	Opis profilu działalności	Liczba rejestracji
ROK 2013		
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	14
8690 C	Praktyka pielęgniarek i położnych	27
ROK 2014		
6622 Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	10
6910 Z	Działalność prawnicza	10
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	17
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	18
ROK 2015		
8690 C	Praktyka pielęgniarek i położnych	11
8690 E	Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowana	11
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	14
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	17
ROK 2016		
6622 Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	10
6910 Z	Działalność prawnicza	11
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	17
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	23
ROK 2017		
4782 Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	12
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	12
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	45
ROK 2018		
6622 Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	12
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	44
ROK 2019		
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	11
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	52
ROK 2020		
4791 Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	16
9602 Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

Rycina 5. Skumulowana liczba rejestracji firm (z uwzględnieniem numerów PKD), które założyły kobiety w Legnicy w latach 2013–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

Łączną liczbę rejestracji firm (główne profile), z uwzględnieniem numerów PKD, których rejestracja w latach 2013–2020 była równa i wyższa od 10, zobrazowano na rycinie 5.

Powyższe rozważania oraz informacje zobrazowane na rycinach 4 i 5 stanowią wypełnienie pierwszego z celów założonych na wstępie niniejszego opracowania i tym samym determinują konieczność powzięcia wniosków dotyczących przedsiębiorczej aktywności kobiet w Legnicy przypadającej w latach 2013–2020 i wyrażonej rejestracją działalności gospodarczych o określonych numerach PKD. Poczynione obserwacje i badania pozwalają stwierdzić, że wybór konkretnego profilu działalności gospodarczej nie był przypadkowy – wyrażał bowiem umiejętności, pasję i wiedzę przedsiębiorczej kobiety, wskazywał na posiadane wykształcenie (np. pielęgniarstwo, kosmetologia/kosmetyka, fryzjerstwo), a także był odpowiedzią na zaistniałą potrzebę płynącą z otoczenia i dowodem na umiejętne wykorzystanie zaistniałej szansy/„koniecznością czasów” (np. Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet).

Na wstępie opracowania wskazany został również cel dotyczący próby oceny wpływu pandemii COVID-19 na przedsiębiorcze decyzje mieszkanek Legnicy w odniesieniu do liczby i rodzajów założonych przez nie firm. Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 już na zawsze powiązana zostanie z rokiem 2020, zwłaszcza w Polsce, gdzie pierwszy potwierdzony przypadek zakażenia wirusem odnotowano w marcu. Analizując posiadane bazy danych, które stanowią podstawę prowadzonych badań, stwierdzić można jednoznacznie, że w 2020 r. ogólna liczba zarejestrowanych podmiotów była najniższa od 2014 r., co przełożyło się również na najniższą liczbę rejestracji dokonanych przez przedsiębiorcze kobiety Legnicy. Jednakże profil działalności dominującej, najchętniej wybierany przez kobiety, nie zmienił się względem pozostałych lat objętych badaniem. Również profil drugiej, najchętniej

Tabela 3. Liczba podmiotów – łączna i założonych przez kobiety w Legnicy w 2019 i w 2020 r. wraz z liczbą podmiotów (z kodem PKD) wyrejestrowanych łącznie oraz przez kobiety w roku 2019 i 2020

2019			
Łączna liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON przez kobiety	Łączna liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON	Liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON przez kobiety
722	214	25	11
Profile działalności podmiotów wyrejestrowanych z REGON w 2019 r. przez kobiety (wraz z kodem PKD)			
1812Z – Pozostałe drukowanie; 4120Z – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych; 4615Z – Działalność agentów zajmujących się sprzedażą mebli, artykułów gospodarstwa domowego i drobnych wyrobów metalowych; 4719Z – Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach; 4724Z – Sprzedaż detaliczna pieczywa, ciast, wyrobów ciastkarskich i cukierniczych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach; 4771Z – Sprzedaż detaliczna odzieży prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach; 4773Z – Sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach; 7410Z – Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania; 7810Z – Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników; 9319Z – Pozostała działalność związana ze sportem; 9329Z – Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana			
2020			
Łączna liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON przez kobiety	Łączna liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON	Liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON przez kobiety
661	198	25	9
Profile działalności podmiotów wyrejestrowanych z REGON w 2020 r. przez kobiety (wraz z kodem PKD)			
4120Z – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych; 4617Z – Działalność agentów zajmujących się sprzedażą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych; 4711Z (x2) – Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych; 4782Z – Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach; 4791Z – Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet; 4799Z – Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami; 6499Z – Pozostała finansowa działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych; 9529Z – Naprawa pozostałych artykułów użytku osobistego i domowego			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS od 22 marca 2016 do 5 kwietnia 2019 oraz w dniach: 16 marca 2021 r. i 29 lipca 2021 r.

rejestrowanej działalności, pozostał niezmienny, m.in. względem lat 2017 i 2019. Pandemia koronawirusa bezsprzecznie zmieniła życie każdego człowieka, przewartościowała dotychczasowe postępowanie, wywołała chaos na rynkach krajowych i zagranicznych, wpłynęła i nadal wpływa niemal na każdy aspekt egzystencji ludzkiej, ekonomicznej, gospodarczej oraz społecznej. Wydawać by się mogło, że obostrzenia sanitarne, takie jak: konieczność zachowania dystansu społecznego, ograniczenie kontaktów międzyludzkich czy dezynfekcja rąk i miejsc przebywania ludzi, a także ograniczenie działalności fabryk, urzędów, miejsc użyteczności publicznej, w tym salonów fryzjerskich i kosmetycznych, znacząco wpłynęły na zmianę profilu rejestrowanych działalności w Legnicy. Tak się jednak nie stało. Na potwierdzenie powyższych wniosków wpływają również informacje dotyczące liczby i rodzajów działalności, które założyła przez założycielki, przy czym rok 2019 stanowi tło porównawcze dla danych roku pandemicznego. Szczegółowe dane zawarto w tabeli 3. Wynika z nich, że spośród podmiotów w liczbie 214, które w 2019 r. zostały zarejestrowane przez kobiety w Legnicy, swoją egzystencję gospodarczą w tym właśnie roku zakończyło 11 kobiecych działalności na 25 odnotowanych łącznie. Z kolei w 2020 r. kobiety zarejestrowały 198 podmiotów, z których zlikwidowanych zostało 9, również na 25 łącznie wyrejestrowanych działalności. Zauważyć można, że nie są to liczby wskazujące na znaczący wzrost likwidowanych działalności związany z rozwojem pandemii COVID-19. Ponadto wśród profili podmiotów wyrejestrowanych w 2020 r. nie znajdują się te, które w powyższych rozważaniach uznane zostały za „dominujące”, natomiast wymienione, jako wyrejestrowane, w zestawieniu trudno jednoznacznie powiązać z utrudnieniami epidemicznymi, co być może przyczyniło się do ich likwidacji. Niestety w danych GUS brak ujawnionej przez przedsiębiorcę informacji dotyczącej powodów zakończenia działalności. Byłaby to bardzo cenna zmienna, pozwalająca na wyciągnięcie ciekawych wniosków.

Podsumowanie

„Gdyby każdy, kto uważał, że mu się nie uda, nawet nie spróbował, to gdzie bylibyśmy dzisiaj?”¹⁶. Być może takie przemyślenia towarzyszą każdemu przedsiębiorcy, gdy podejmuje decyzję o podjęciu działalności gospodarczej, zwłaszcza w kwestii wyboru profilu jej aktywności. Przedsiębiorca – dotyczy to zarówno kobiet, jak i mężczyzn – bezsprzecznie musi wykazać się odwagą, zaangażowaniem, pomysłowością, elastycznością, znajomością branży, fachową wiedzą. Natomiast badacze sytuacji kobiet na rynku pracy zauważają ogólne utrudnienia oraz nierówności, które kobiet dotyczą. Wynikają one często z głęboko zakorzenionych stereotypów, wierzeń religijnych, przypisanych dawno ról społecznych, które trudno zmienić (Buczak, 2019). Kobiety łączy się m.in. z opiniami, iż są mniej pewne siebie; nie wierzą we własne możliwości; poszukują pracy na niższych stanowiskach; mają mniejsze oczekiwania; są przeznaczone do roli żon, matek, gospodyń domowych, gdyż są bardziej opiekuńcze, empatyczne, serdeczne, życzliwe; nie radzą sobie w świecie biznesu, rządzącym się ostrymi prawami, w którym mogą „przetrvać” tylko najsilniejsi (Piecuch, 2013: 186). Jednak, pomimo istniejących czy też pojawiających się barier, kobiety nie rezygnują ze swoich przedsiębiorczych działań, a najlepiej świadczą o tym aktywności, którymi wykazały się kobiety w Legnicy w latach 2013–2020.

¹⁶ Nicholas Sparks, pisarz amerykański (<https://lubimyczytac.pl/cytat/109639>; dostęp: 2.09.2021 r.).

W prezentowanym opracowaniu zakładało dwukierunkową realizację celów. Pierwszym była próba stworzenia profilu przedsiębiorczych zachowań kobiet, które w latach 2013–2020 założyły w Legnicy działalność gospodarczą. Zamierzenie to zostało spełnione poprzez przeprowadzenie analiz materiału badawczego, które wskazały jeden, dominujący rodzaj działalności – 9602Z – Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne. W siedmiu z ośmiu lat poddanych badaniom (2013–2020) był on właśnie tym profilem, który kobiety w Legnicy wybierały najczęściej dla zdefiniowania swoich przedsiębiorczych działań. Jedynie w roku 2013 kod PKD 8690C – Praktyka pielęgniarek i położnych zajęł pierwsze miejsce w kobiecych, przedsiębiorczych wyborach rodzaju działalności gospodarczej.

Celem drugim była próba określenia, czy pandemia COVID-19 rozwijająca się w 2020 r. miała wpływ na przedsiębiorcze decyzje mieszkanki Legnicy, ze szczególnym uwzględnieniem liczby i rodzajów założonych przez nie firm. Również ta płaszczyzna została wnikliwie rozważona, co pozwoliło na sformułowanie wniosku, że chociaż zauważalnemu zmniejszeniu, względem lat poprzedzających 2020 r., a objętych badaniem, uległa liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych – zarówno w ogólnej ich liczbie, jak i z podziałem na płęć założyciela, to profil działalności (definiowany przez konkretny kod PKD), który najczęściej wskazywały kobiety Legnicy podczas rejestracji swoich działalności gospodarczych w latach objętych badaniem, pozostał niezmienny: 9602Z – Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne. Pandemia nie wpłynęła na przedsiębiorcze wybory przyszłych właścicielek firm, jednak mogła oddziaływać m.in. na decyzje przedsiębiorcze podczas okresu planowania aktywności, w tym na rezygnację z zamiarów założenia działalności lub odłożenia takiej decyzji w czasie. Dodatkowo warto zauważyć, że w 2020 r., często określanym mianem roku covidowego, liczba rejestracji kodu 9602Z nie była najniższa na tle lat 2013–2020. Mniej kobiet wybierało ten profil działalności w latach 2013–2016, co jeszcze umacnia wniosek, że pandemia COVID-19 nie zmieniła wyborów przedsiębiorczych kobiet Legnicy, wpłynęła jednak na liczbę powołanych do życia firm – nie tylko z kodem 9602Z. Preferencje przedsiębiorcze kobiet w Legnicy dotyczące 2020 r. są tym bardziej zaskakujące, że stan epidemii narzucił konieczność wprowadzenia obostrzeń sanitarnych, takich jak dystans społeczny, zakrywanie ust i nosa maseczką, dezynfekcję rąk, a w szczycie epidemii – czasowe zawieszenie działalności m.in. zakładów fryzjerskich i kosmetycznych. Pomimo to działalność pod nazwą Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne pozostała najczęściej rejestrowanym rodzajem działalności gospodarczej wśród kobiet Legnicy w 2020 r. Niemal identyczne obserwacje i wnioski końcowe pojawiły się w badaniach dotyczących innego miasta na prawach powiatu w województwie dolnośląskim – Wałbrzycha (Buczak, 2021).

W toku prowadzonych analiz wskazano również liczbę podmiotów, które kobiety powołały do egzystencji gospodarczej i wyrejestrowały je z ewidencji REGON w tym samym roku – na potrzeby realizacji postawionego celu obserwacją badawczą objęto lata 2019 i 2020. Jednoznacznie wskazano, że w roku pandemicznym – względem roku poprzedzającego – nie nastąpił gwałtowny wzrost liczby podmiotów wyrejestrowywanych przez kobiety w Legnicy.

Prowadzone analizy i rozważania zawarte w opracowaniu miały za zadanie przybliżyć czytelnikowi profile biznesowych zainteresowań przedsiębiorczych kobiet, które w latach 2013–2020 zarejestrowały działalności gospodarcze w Legnicy, z uwzględnieniem wpływu pandemii COVID-19. Cele założone we wstępie zostały spełnione, a dodatkowo poczynione eksplikacje i zaprezentowane wnioski mogą stać się inspiracją dla kolejnych publikacji z zakresu przedsiębiorczych zachowań kobiet. Będą one wymagały jednak badań jakościowych

pogłębianych o wywiady z przedsiębiorczymi kobietami, ponieważ dane pozyskane z GUS na potrzeby realizacji niniejszego opracowania nie zawierają m.in. danych dotyczących wieku, poziomu wykształcenia przedsiębiorców, a także odpowiedzi na takie pytania, jak: Co determinowało przedsiębiorcę do podjęcia określonej działalności?, Z jakich powodów zrezygnował z jej prowadzenia?, Ilu zatrudniał pracowników?, Jakie osiągał zyski?. Są to zagadnienia niezwykle interesujące, które pozwolą pogłębić lukę poznawczą wciąż rozwijającego się zagadnienia przedsiębiorczości kobiet w czasach pandemii COVID-19.

Literatura

References

- Bratnicki, M. (2001). Refleksje teoretyka nad przedsiębiorczością i przedsiębiorcami współczesnego biznesu. *Przegląd Organizacji*, 5.
- Buczak, A. (2017a). Profile działalności jeleniogórskich przedsiębiorców w 2015 roku – analiza wybranych danych statystycznych. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 40.
- Buczak, A. (2017b). Przedsiębiorcze kobiety Wałbrzycha w latach 2013–2015 – analiza wybranych danych statystycznych. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 41.
- Buczak, A. (2017b). Enterprising women of Jelenia Góra within the years 2013–2015 – an analysis of selected statistical data. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 42.
- Buczak, A. (2017d). Enterprising women of Legnica within the years 2013–2015 – an analysis of selected statistical data. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 43.
- Buczak, A. (2018). Enterprising men of Jelenia Góra within the years 2013–2015 – an analysis of selected statistical data. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 45.
- Buczak, A. (2019). *Instytucje otoczenia biznesu a zakładanie działalności gospodarczej przez kobiety*. Rozprawa doktorska. Jelenia Góra: UE we Wrocławiu.
- Buczak, A. (2021). Przedsiębiorcze kobiety Wałbrzycha w latach 2013–2020. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 17(2).
- Drucker, P.F. (1992). *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, przekł. A. Ehrlich. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWE.
- Glinka, B., Gudkova, S. (2011). *Przedsiębiorczość*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Główny Urząd Statystyczny (GUS). (1989). *Wykaz jednostek organizacyjnych objętych Rejestrem Gospodarki Narodowej oraz ich numerów statystycznych*. T. 1. Cz. A. Jednostki organizacyjne resortów państwowych, spółdzielnie i ich związki, organizacje polityczne i związkowe oraz organizacje społeczne i społeczno-zawodowe o zasięgu krajowym. Warszawa: Wydawnictwo Centrum Informatyki Statystycznej.
- Główny Urząd Statystyczny (GUS). (2014). *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2013 r.* Warszawa: GUS.
- Haber, L.H. (1996). Działania przedsiębiorcze w biznesie. *Przedsiębiorczość i Rynek*, 1.
<https://6krokov.pl/spolka-z-ograniczona-odpowiedzialnoscia/>
<https://lubimyczytac.pl/cytat/109639>
<https://medium.com/blog-transparent-data/kobiety-i-biznes-w-polsce-dane-i-wykresy-2020-8b6c2c92c826>
<https://wach-pawliczak.pl/dlaczego-tak-czesto-zakladamy-spolki-z-o-o/>

- <https://www.biznes.gov.pl/pl/> (tabela-pkd; firma/zakladanie-firmy/chce-wiedziec-jak-zalozyc-wlasna-firme/zanim-zdecydujesz-sie-na-wlasna-firme/rodzaje-formy-prowadzenia-dzialalnosci)
- [https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#\(demografia-w-pigulce; malzenstwa-i-rozwoj; rynek-pracy; rejestr-regon\)](https://www.polskawliczbach.pl/Legnica#(demografia-w-pigulce; malzenstwa-i-rozwoj; rynek-pracy; rejestr-regon))
- <http://www.stat.gov.pl/Klasyfikacje>
- Koźmiński, A.K. (2004). *Zarządzanie w warunkach niepewności*. Warszawa: PWN.
- Krause, E. (2021). *Sytuacja kobiet na rynku pracy w czasie pandemii*. Edukacja Ustawiczna Dorosłych 1. The Central and Eastern European Online Library.
- Lisowska, E. (2004). *Przedsiębiorczość kobiet w Polsce*. Bank Światowy. Departament Walki z Ubóstwem i Zarządzania Gospodarką Region Europy i Azji Środkowej. Raport Nr 29205 POLSKA.
- Lisowska, E., Sawicka, J. (2009). *Raport. Kobiety dla Polski. Polska dla kobiet. 20 lat transformacji 1989–2009*. Kongres kobiet polskich 2009. Warszawa: Fundacja Feminoteka.
- Łuczak, M. (2003). *Przedsiębiorczość w zarządzaniu firmą*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania w Warszawie.
- Morris, M.H., Lewis, P., Sexton, D. (1994). Reconceptualizing entrepreneurship: An input – output perspective. *SAM Advanced Management Journal*.
- PARP. (2020). *Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor Polska 2020*. Warszawa: PARP oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.
- PARP. (2021). *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Warszawa: PARP.
- Piecuch, T. (2010). *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*. Warszawa: C.H. Beck.
- Piecuch, T. (2013). *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*. Warszawa: C.H. Beck.
- Piwowar-Sulej, K., Kwil, I. (2018). Przedsiębiorczość, przedsiębiorczość akademicka i technologiczna. Innowacyjność – próba systematyzacji. *Przegląd Organizacji*, 7(19).
- Pomarańska, R. (2018). Przedsiębiorczość kobiet z niepełnosprawnościami fizycznymi (przykłady – bariery – wyzwania). *Praca Socjalna*, 4(33).
- Rollnik-Sadowska, E. (2010). *Przedsiębiorczość kobiet w Polsce*. Warszawa: Difin.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20. stycznia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Dz.U. 2004 nr 33, poz. 289.
- Shook, Ch.L., Priem, R.L., McGee, J.E. (2003). Venture creation and the enterprising individual: a review and synthesis. *Journal of Management*, 29(3).
- Skowronek-Mielczarek, A. (2003). *Znaczenie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w polskiej gospodarce*. W: *Przedsiębiorstwo – przedsiębiorczość – rynek*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.
- Strużycki, M. (1992). *Przedsiębiorstwo a rynek*. Warszawa: WPWE.
- Targalski, J. (2003). *Przedsiębiorczość i zarządzanie*. Warszawa: Wydawnictwo: C.H. Beck.
- Timmons, J.A. (1999). *New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century*. Boston: Irwin/McGraw – Hill.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*. Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037.
- Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej*. Dz.U. z 2019 r. poz. 649.
- Wach, K. (2015). Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego: przegląd literatury. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 11.
- Wielicka-Gańczarczyk, K. (2020). Wielowymiarowość przedsiębiorczości w polskiej literaturze naukowej. *Ekonomia Społeczna*, 2.
- Wielka Encyklopedia PWN*. (2005). Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Zioło, Z., Rachwał, T. (red.). (2015). Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych. *Przedsiębiorczość – Edukacja. [Entrepreneurship – Education]*, 11.
- Zioło, Z. (2016). Przedsiębiorczość w rozwoju układów lokalnych. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 12.

Agata Buczak, dr, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Ekonomii i Finansów, Katedra Mikroekonomii i Ekonomii Instytucjonalnej. Doktor w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse. Przedmiotem jej zainteresowań naukowych są: aktywność ekonomiczna kobiet,

uwarunkowania społeczno-ekonomiczne przedsiębiorczej działalności człowieka, bariery i czynniki hamujące zachowania przedsiębiorcze, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorczości kobiet. Obszar badań stanowią: działalność instytucji otoczenia biznesu, sytuacja kobiet na rynku pracy, płacy oraz dostępu do wsparcia działań przedsiębiorczych, współpraca biznesu z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Autorka zwraca szczególną uwagę na kwestie związane z rozwojem przedsiębiorczości kobiet i koniecznością wspierania ich dążeń oraz działań przedsiębiorczych.

Agata Buczak, PhD, Wrocław University of Economics and Business, Faculty of Economics and Finance, Department of Microeconomics and Institutional Economics. PhD in the field of social sciences, in the discipline of economics and finance. The subject of her academic interests are: economic activity of women, socio-economic determinants of entrepreneurial activity, barriers and factors inhibiting entrepreneurial behaviour, with particular emphasis on female entrepreneurship. The research area includes: the activities of business environment institutions, the situation of women on the labour market, pay and access to support for entrepreneurial activities, cooperation between business and the social and economic environment. The author pays special attention to issues related to the development of female entrepreneurship and the need to support their aspirations and entrepreneurial activities.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4674-3099>

Adres/Address:

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Katedra Mikroekonomii i Ekonomii Instytucjonalnej
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław, Poland
e-mail: agata.buczak@ue.wroc.pl